

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi

ESTERY - Etelä-Savon hyvinvointijärjestöjen tuki ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Satu Taavitsainen

Toiminnanjohtaja

puh. 045-327 4774

satu@estery.fi

ESTERY - Etelä-Savon hyvinvointijärjestöjen tuki ry

Otto Mannisen katu 4

50100 Mikkeli

www.estery.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Sote-uudistuksen yhteydessä on muutettava lukuisia muita lakeja. Vammaisten ihmisten kannalta keskeisin on vammaispalvelulaki ja sen uudistaminen. Terveys- ja hyvinvointieriarvoisuuden kaventamisessa merkitystä on myös mm. asiakasmaksulain uudistamisella sekä terapiatakuulla mielenterveyspalveluihin sekä palkkatukilainsäädännöllä. Huono-osaisuuden ylisukupolvisuuteen ei laissa kiinnetä tarpeeksi huomiota. Laissa pitää enemmän kiinnittää huomiota ja antaa ratkaisuja siihen, että pienituloisuudella ja matalalla koulutustasolla on yhteys alkoholikuolleisuuteen, ruokatottumuksiin, liikunnan harrastamiseen, työssä jaksamiseen ja työhyvinvointiin, fyysiseen työkyvyn kokemukseen, sairauspoissaoloihin, työkyvyttömyyseläkkeisiin, pitkäaikaissairauksiin, terveiden elinvuosien odotteeseen ja mielenterveysongelmiin. Esimerkiksi masennusoireet ovat vuosina 2000-2011 yleistyneet erityisesti niillä nuorilla, joiden vanhemmilla on työttömyyttä ja matala koulutus. Työttömät ovat erityisen haavoittuvainen ryhmä ja koulutukseen ja työllisyyteen panostamalla pystytään ehkäisemään terveys- ja hyvinvointieroja. Palkkatukilainsäädäntöä muuttamalla voidaan työllisyyttä edistää järjestöjen kautta. Voittoa tavoittelemattomilta kansalaisjärjestöiltä ei pidä vaatia omarahoitusta palkkatukityöllistämässä ja EU-hankkeissa.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on poikkihallinnollista toimintaa, joka tapahtuu usein yhteistyössä järjestöjen kanssa. Tämä edellyttää järjestöjen elinvoimaisuutta ja niiden hyvinvointia ja terveyttä edistävän toiminnan turvaamista. Ohjaavana ajatuksena laissa on, että järjestöt ovat yleishyödyllisten toimintojen ja sote-palvelujen yhdyspinnalla (taikka puhtaasti palvelujen tuottajana). Järjestöjen toiminta sote-maakunnassa kiinnittyisi osaksi maakunnan hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa -> tämä pitää saada mukaan palveluketju- ja palvelukokonaisuustyöhän alusta asti. Heränneitä kysymyksiä: Hyten kohtalo on sote-maakunnassa ns. omissa käsissä eli miten sote-maakunnan johto ja päättäjät ymmärtävät hyte-toiminnot osana ekosysteemiä. Miten tämä varmistetaan jokaisessa maakunnassa? Mikä on osallisuuden ja vapaaehtoisten rooli uudistuksessa? Mikä on järjestöjen toiminnan merkitys tulevaisuudessa ja se, mitä kaikkea ne mahdollistavat ihmisen hyvinvoinnissa ja sote-palvelujärjestelmän tukena?

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Maakuntajaon muuttaminen heikentää Etelä-Savon pelastuslaitoksen toimintamahdollisuuksia. Pelastuslaitos on toiminut vuodesta 2004 alkaen nykyisen Etelä-Savon maakunnassa. Toimintaa on kehitetty siten, että palveluita voidaan tuottaa joustavasti ja henkilöstöä hyödynnetään mahdollisimman monipuolisesti koko maakunnan alueella. Savonlinnan alueen siirtyminen Pohjois-Savon maakuntaan tarkoittaa käytännössä sitä, että pelastuslaitoksen käytettävissä olevat henkilöstö ja muut resurssit pienenevät oleellisesti ja se puolestaan heikentää Etelä-Savon pelastuslaitoksen toimintamahdollisuuksia. Tällöin muuttuisi myös sopimuspalokuntien toiminta Pelastuslaitoksen palvelujen tuottajana ja tukena.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Maakunnan neuvotteluelimiin olisi saatava järjestöpuolen edustus mukaan. Yhteistyörakenne sote-maakuntien ja järjestöjen välille ja yhteisistä kehittämistavoitteista sopiminen → pitäisi olla selkeä kirjaus sote-maakunnan ja järjestöjen sote-yhteistyöelimestä. Koska on perustettava nuorisovaltuusto ja vanhus-/vammaisneuvosto, niin miksi ei myös sote-järjestöjen yhteistyöelin, esim sote-järjestöneuvottelukunta.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei kantaa

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin [YK:n vammaissopimuksen velvoitteiden mukaisesti tulee varmistaa vammaisten ihmisten oman äänen ja vammaisjärjestöjen osallistaminen. Vammaisten ihmisten äänien on kuuluttava myös maakunnan tasolla.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Hyte-rahaman käyttämiseen tulee saada seuranta ja ohjaus.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei kantaa

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

14 § Pykälän mukaan sote-maakunnan ja sen alueen kuntien on neuvoteltava valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Sote-maakunnalla ja sen alueen kunnilla on merkittävä määrä järjestöyhteistyötä ja järjestökoordinaatiota edellyttävää yhteistoimintaa. Neuvotteluja sote-maakunnan ja alueen kuntien kesken tulisi käydä esitettyä useammin, esim. kerran vuodessa.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin [Vammaispalvelujen järjestämisessä on huomattavia alueellisia eroja. Ongelmana on yhdenvertaisuuden käsitteen virheellinen ymmärtäminen. Monet toimijat (myös viranomaiset) ymmärtävät yhdenvertaisuuden siten, että kaikille vammaisille järjestetään vammaispalvelut samalla tavalla. Tällöin niiden katsotaan olevan yhdenvertaisesti järjestettyjä. Todellisuudessa tässä tapahtuu helposti välillistä syrjintää, sillä tällöin vammaisen ihmisen yksilölliset tarpeet ja elämäntilanne voi jäädä huomiomatta. Vammaista henkilöä tulee verrata samanikäiseen ja samassa elämäntilanteessa olevaan vammattomaan, ei toiseen samalla tai muulla tavoin vammaiseen ihmiseen. Keskeisessä roolissa tulee oleman yksilöllisesti ja laadukkaasti toteutetut asiakassuunnitelmat, joissa huomioidaan kunkin vammaisen ihmisen elämäntilanne. Tämä vaatii vahvaa erityisosaamista ja tärkeää on, että vammaisen ihmisen oma ääni hänen tasavertaisen osallistumisen mahdollistamat palvelut ja tukitoimet. Huomioitava viranhaltijoiden riittävä osaaminen luoda toimivia asiakassuunnitelmia yhdessä vammaisten ihmisten ja heidän läheistensä kanssa.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä pääosin [Sote-maakunnan olisi tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä yhteistyötä muiden sote-maakunnassa toimivien julkisten toimijoiden sekä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Sote-maakunnan olisi myös osaltaan mahdollisuuksiensa mukaan edistettävä järjestöjen toimintaedellytyksiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Tästä pitää tehdä velvoittavaa, sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti. Uudistuksessa ontärkeää tukea myös järjestöjen keskinäistä yhteistyötä ja yhdyspintatyötä, joten jatkossa korostuu yhteistyöjärjestöjen/tukijärjestöjen rooli. Järjestöjen kokoontumistilat ovat edellytys järjestöjen toiminnalle. Kuntien tuki tilojen antajana ja toiminta-avustusten myöntäjänä on ollut välttämätöntä. Se, mille taholle kuuluu jatkossa paikallisten sosiaali- ja terveysyhdistysten taloudellinen tukeminen, jää lakiluonnoksesta epäselväksi. Palveluketju- ja palvelukokonaisuusajattelu on vahvistunut. Tämän

hyödyntäminen on järjestöjen paikka päästä paremmin mukaan sote-peruspalvelujen kehittämiseen. Järjestöjen palvelut, kuten vertaistuki on nähtävä osana palveluketjua tai -kokonaisuutta. Maakuntien tulisi integroida järjestöjen monipuolinen auttamis- ja palvelutoiminta palvelurakenteisiin sekä hoivan ja palveluiden prosesseihin. Sote-maakuntien asiakkaat tulisi saada yhdenmukaisilla prosesseilla ja ohjauksella järjestöjen toiminnan piiriin aina kun se on asiakkaan toimintakyvyn näkökulmasta tarkoituksenmukaista ja asiakas itse on halukas tällaiseen toimintaan osallistumaan. Ohjaus järjestöjen toiminnan piiriin ei saa jäädä sattumanvaraiseksi eikä olla riippuvaista kulloinkin asiakasohjausta toteuttavan maakunnan sote-työntekijän omasta järjestötoiminnan ymmärryksestä ja osaamisesta. Pykälään tulee lisätä maakunnille velvoite ottaa nämä palvelutuotannon ja auttamistyön muodot osaksi palvelustrategiaa palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden turvaamiseksi. Järjestöjen mukaan ottamisella on vaikutusta esim. varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyvissä asioissa, lapsiperheiden palveluissa, pitkäaikaissairaiden hoidossa, mielenterveys- ja päihdepalveluissa, ikääntyvien palveluissa sekä sopimuspalokuntien toiminnassa pelastuslaitoksen palvelujen tuottajana ja tukena. Vammaisten ja ikääntyneiden ihmisten arjen toimivuuden näkökulmasta sosiaalipalvelut ovat keskeisessä roolissa. Sosiaalihuolto tulee olla terveydenhuollon kanssa tasavertaisessa asemassa - ovat yhtä tärkeitä. Vammaisia ja ikääntyneitä ei kuitenkaan tule nähdä vain sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttäjinä, vaan aktiivisesti ja tasa-arvoisesti osallistuvina kansalaisina.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Yleishyödyllinen vapaaehtoistoiminta ja vertaistuki tulisi saada osaksi sote-maakunnan palveluketjuja ja -kokonaisuuksia.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Nykyisin on työlästä saada tietoa järjestöavustuksista kuntien taloushallinnon järjestelmistä – ei ole kansallisen tason koottua tietoa, joten on kiinnitettävä huomioita avustusten ja hyvinvointitiedon tuottamiseen sekä erilaisiin digitaalisiin hyvinvointisovelluksiin.

Järjestöt on otettava mukaan sote-maakunnassa palvelustrategian laadintaan jo alusta asti. Valtakunnalliseen neuvottelukuntaan pitää saada myös järjestöpuolen edustaja mukaan.

Kuntien ja sote-maakunnan järjestöyhteistyölle osana hyvinvointia ja terveyden edistämistä pitää saada seuranta- ja ohjausmekanismi. Pahimmillaan uudistuksessa voi käydä niin, että sote-järjestöjen kanssa yhteistyö jää hyvin vaillinnaiseksi ja ohueksi sekä kuntien että sote-maakunnan osalta, jos velvoittavaa lainsäädäntöä ei ole riittävän ponnekkaisesti kirjattu. Ilman velvoittavia kirjauksia ikään kuin ilmaan roikkumaan jäädessään pallottelu kunnan ja sote-maakunnan kanssa tulee olemaan järjestöjen näkökulmasta hankalaa. Voi käydä niin, että sote-maakunta olettaa kunnan tekevän yhteistyötä järjestöjen kanssa ja kunta olettaa sote-maakunnan tekevän yhteistyötä järjestöjen kanssa ja tällöin pahimmillaan kumpikaan ei sitä tee. Kolmikantainen yhteistyö on kirjattava lakiin ja sitä on ohjattava ja seurattava eli kuntien ja sote-maakunnan roolit sote-järjestöjen tukemisessa on sovittava vankemmin. Tällä vältettäisiin edellisen sote-uudistuksen vääntö siitä, kummalle sote-järjestöjen avustaminen kuuluu (kunnille vai sote-maakunnalle). Kuntia ei myöskään saa unohtaa järjestöjen kumppanina, vaan kuntien merkittävä rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tulee huomioida ja varmistaa että kunnilla on sen toteuttamiseksi riittävät taloudelliset resurssit ja osaaminen. Järjestöjen näkökulmasta olisi toivottavaa, että tekstissä annettaisiin suosituksia esim. kuntien ja sote-maakunnan roolista järjestöjen ja niiden toiminnan tukemisen suhteen. Luonnoksessa tuodaan esiin painopisteen siirto ennaltaehkäisevään toimintaan ja järjestöjen merkitys hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Pelastustoimen ja järjestöjen yhteistyö on tunnistettu hyvin. Sen sijaan sote-järjestöjen rooli on jätetty aika tavalla avoimeksi. Laki kaipaa jämäkkyyttä sote-järjestöjen roolissa ja eri toimijoiden vastuussa niiden toiminnan tukemisessa.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä pääosin

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä pääosin [Etelä-Savon maakunnan osalta ehdotettua aluejakoa ei voi pitää Etelä-Savon osalta tarkoituksenmukaisena.]

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei pääosin [Maakuntajakoa tarkastellessa ja muutettaessa on syytä kiinnittää huomiota laaja-alaisesti alueiden asiointi- ja palveluyhteyksiin, työssäkäyntiliikenteeseen, kuntien yhteistoimintaan, laaja-alueisiin kuntayhtymiin kuulumiseen, elinkeinoelämän yhteyksiin, kulttuuri- ja historialliset perinteisiin sekä yhdistystoiminnan toimintaedellytyksiin. Läheisyysperiaate tulee huomioida.]

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehdoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

Etelä-Savon maakuntaan [PRH:n tammikuun 2020 tietojen mukaan Etelä-Savon 12 kunnan alueella on 3215 yhdistystä, joista Itä-Savon neljän kunnan alueelle sijoittuu 1022 (32 %) ja kahdeksan kunnan alueelle 2193 (68 %). Asukkaita on maakunnassa 136 000, joista Itä-Savon neljän kunnan alueella noin 41 000 (30 %) ja kahdeksan kunnan alueella noin 95 000 (70 %). Etelä-Savossa on asukasta kohti enemmän yhdistyksiä kuin missään muussa Suomen maakunnassa. Yhdistysten toiminta-alueena voi olla koko Etelä-Savon maakunta, joten maakunnan jakautuminen tarkoittaa muutoksia hallinnollisessa mielessä yhdistysten toimintaan ja käytäntöihin kuten kirjaukset yhdistyksen säännöissä, esim. nimi, joka viittaa maakuntaan, mahdolliset edustajavalinnat. Maakunnan muutoksen myötä täysin maakunnallisesta yhdistyksestä jäsenistä voisi poistua 1/3 jäseniä, mikä vaikuttaisi yhdistysten taloudellisiin toimintaedellytyksiin ja sitä kautta esim. työnantajana toimimiseen. Maakuntamuutoksella voi olla vaikutuksia myös keskusliittojen aluetyöntekijöiden vakiintuneisiin toiminta-alueisiin. Toiminta-alueen muuttumisella saattaa olla negatiivista vaikutusta maakunnan yhdistysten mahdollisuuksiin saada hankerahaa STEA:lta ja EU-hankerahaa tmv. Tarkastelua tulee tehdä erikseen sote- ja hyte-yhdistykset sekä pela-varautumisen yhdistykset, koska esim. jälkimmäisessä sopimuspalokunnilla on keskeinen rooli palvelujen tuottamisessa – 4 sopimuspalokuntaa siirtyisi pois Etelä-Savosta sekä vaikutukset muihin pelastusalan vapaaehtoisjärjestöihin. Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisterin maakuntaluokittelu pitäisi muutoksen myötä päivittää mahdollisesti pois siirtyvien yhdistysten osalta (noin 1000). Yhdistykset sekä useat erilaiset kumppanit muodostavat monenlaisia verkostoja nykyisen maakunnan alueella, joiden toimintaan ja alueisiin muutos vaikuttaisi. Kuntien pois siirtyminen vaikuttaisi sote-maakunnan Hyte-kertoimeen, jonka perusteella määräytyvästä rahasta olisi jatkossa mahdollista maksaa sote-maakunnan järjestöavustuksia > tällöin heikkenisivät yhdistysten toimintaedellytykset. Luontaisen vuorovaikutusalueen sisälle piirretty hallinnollinen raja vaikeuttaisi maakunnan kattavien kansalaisjärjestöjen toimintaa ja sitä kautta alueen ihmisten elämää. Toivomme, että Etelä-Savon osallisuusohjelman mukaisesti kansalaisjärjestöjen yhteistyön lisääminen saa jatkua ja sitä kautta eteläsavolaisten ihmisten vaikutusmahdollisuudet yhteisiin asioihin paranisivat kaikilla maakunnan kolmella seutukunnalla; Mikkeliässä, Savonlinnassa ja Pieksämäellä.]

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei kantaa

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei kantaa

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei kantaa

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä pääosin [Maakunnille tulisi asettaa selkeämmät kannustimet, ohjaus- ja seurantajärjestelmät kansalaisjärjestöjen taloudelliseen tukemiseen.]

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin [Etelä-Savossa yli 65-vuotiaiden osuus on maan korkeimpia, mikä vaikuttaa sote-palvelujen tarpeeseen. Etelä-Savon näkökulmasta rahoituksen määrittämistekijöissä tulisi painottaa esitettyä enemmän ikääntyvän väestön painoarvoa. Toinen tekijä, jota tulisi painottaa esitettyä enemmän, on hajanaisen yhdyskuntarakenteen huomiointi palveluiden tuottamisen kustannuksissa ja näin ollen rahoituksen määrittämistekijöissä. Etelä-Savo on harvakseltaan mutta kauttaaltaan asuttu vesistöinen maakunta. Vesistöisyys aiheuttaa huomattavia lisäkustannuksia palveluiden tuottamisen suhteen saavutettavuuden näkökulmasta. Lisäksi rahoituksessa tulee huomioida monipaikkaisuus ja väestömäärän kausivaihtelu. Etelä-Savossa on heinäkuussa keskimäärin 83 000 asukasta enemmän kuin virallisessa väestötilastossa. Rahoituksen määräytymistekijöissä tulee huomioida vakituisen asutuksen lisäksi kausiväestö.]

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin [Rahoituksen määräytymistekijöissä tulee huomioida vakituisen asutuksen lisäksi kausiväestö.]

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1

päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Laskennallisesti sote-maakunnat saavat yhteensä vuodessa hyteen 186 milj euroa (=1 % 19 miljardista eurosta/vuosi), mikä ei ole kuitenkaan korvamerkittyä rahaa. Tämä voidaan käyttää maakunnissa esim. järjestöyhteistyöhön ja järjestöavustuksiin. Miten seurataan rahan käyttöä ja miten sitä mitataan, ohjataan ja arvioidaan sen vaikutuksia?

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei pääosin [Kuntien taloudellinen tilanne tulee turvata, koska sillä on suora yhteys järjestöjen toimintaan ja peruspalvelujen laatuun.]

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä pääosin

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävinä?

kyllä pääosin

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-
60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-
Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-
Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-
69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaita?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

ei [Aluejaot merkitsevät paljon muutakin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen näkökulman.]

73. Pidätekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä pääosin

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Muutoksen vaikutustenarviointia kansalaisjärjestöjen rooliin, toimintaan, talouteen ja elinvoimaan ei voida pitää riittävänä. Näitä pitää arvioida tarkemmin.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei kantaa

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Palveluista digipalveluiden tulee olla saavutettavia ja esteettömiä. Mutta se ei saa olla ainut tapa hoitaa asioita, vaan perinteistä kasvokkain asiointiakin tulee olla tarjolla. Erityisesti vanhuksille ja vammaisille on annettava digipalveluihin koulutusta. Tässä on yhteistyön mahdollisuus järjestöjen kanssa.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

palvelutarpeen arviointi

muuta, mitä?

Sote-maakuntien tulee tunnistaa alueensa sote-järjestöt sekä olla tietoisia niiden harjoittamasta toiminnasta ja sen eri muodoista kyetäkseen ohjaamaan asiakkaita järjestötoiminnan piiriin ja jo tehdessä asiakkaille palvelutarpeen arviointia ottaa huomioon järjestöjen tuottama vertaistuki ja sen pariin ohjaaminen asiakkaan niin halutessa.

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

Etelä-Savon maakunta

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Etelä-Savon maakunta

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Kokemusasiantuntijuus on vielä hyvin erilaisessa tilanteessa eri puolilla maata. Sen roolia pitää täsmentää. Joissakin sairaanhoitopiireissä maksetaan palkkaa kokemusasiantuntijoille, toisissa ei. Tähän yhtenäiset käytännöt.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Taavitsainen Satu
ESTERY - Etelä-Savon hyvinvointijärjestöjen tuki ry